

Näkökulmia ja vinkkejä perhelukemisen tukemiseen

Anu Lamminen & Elina Mäkinen

Elina: Tämä podcast on osa luku- ja kirjoitustaitojen oppiminen ja opettaminen -koulutusta, jossa tarkastellaan luku- ja kirjoitustaitojen kehitystä varhaislapsuudesta nuoruusikään ja jopa varhaisaikuisuuteen saakka. Me olemme Anu keskustelleet yhden podcastin ajan siitä, mitä perhelukeminen on ja miksi siitä kannattaa puhua. Tässä podcastissa keskustelemme erityisesti siitä, miten varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa voidaan tukea perheiden lukukulttuuria. Erityisesti kiinnitämme huomiota niihin lapsiin, kenelle kotona ei välttämättä lueta, mutta kenelle perhelukeminen olisi erityisen tärkeää kielenkehityksen tukemisen näkökulmasta.

Lähdetään liikkeelle niistä perusasioista, että kun halutaan tukea perheiden lukutottumuksia, on hyvä kiinnittää huomiota siihen, ovatko erilaiset tekstit ja myös kirjat helposti paitsi oppijoiden myös perheiden saatavilla. Toimiva yhteistyö kirjaston kanssa on erityisen tärkeää. Kaikki perheet eivät vieraile kirjastossa, eikä kirjasto ole heille paikkana siten tuttu. Yksi tapa tukea perheiden käyntiä kirjastoissa onkin tuoda kirjasto perheiden luo. Toki myös ympäristön vaihdos on mainio tapa suunnitella uudenlaisia kohtaamisia perheiden (ja lukemisen) kanssa. Mitäpä jos vanhempainilta tai kevätjuhla järjestettäisiin kirjaston tiloissa?

Kirjasto voi tulla vierailulle vaikkapa varhaiskasvatuksen yksikköön. Jos kirjasto saadaan vierailulle koulu- tai päiväkotiryhmään esimerkiksi pop up -kirjaston myötä, voi kirjaston käyttöön tutustua tutuissa päiväkodin tai koulun tiloissa. Pop up -kirjaston voi pystyttää paitsi jonkin tapahtuman tai vanhempainillan yhteyteen, myös aivan tavallisen arkipäivän ajaksi niihin hetkiin, kun vanhemmat tuovat tai hakevat lapsiaan.

Anu: Lapset innostuvat lähes kaikesta, mikä tarjoillaan heille mielekkäällä tavalla. Lasten kautta kannattaakin markkinoida erilaisia asioita perheisiin päin ja pop up -kirjasto on yksi mahdollisuus siihen, kunhan kaikki tarjoillaan mielekkäällä tavalla. Ripaus draamaa

ja heittäytymistä liitettynä lasten mielenkiinnon kohteisiin ruokkii lapsia myös kirjojen ja tarinoinnin äärelle.

Rinnalla-hankkeessa pop up -kirjastot rakennettiin keskelle arkea, esimerkiksi joulun alle ja hiihtoloman aloitukseen, jolloin kirjavalikoima oli teemoiteltu osittain ajankohdan sopivaksi. Näihin hetkiin kartoitettiin ennakkoon lasten mielenkiinnon kohteita ja kirjaston väki toi kattaukseen mukaan näitä lasten mielenkiintoon vastaavia "täsmäkirjoja". Vanhemmille oli oma pöytänsä ja samalla varhaiskasvatuksen henkilöstö sai tutustua uutuuskirjoihin, jotka olivat juuri tulleet markkinoille eivätkä ehkä olleet käyneet hyllyssä vielä laisinkaan.

Päiväkodin pop up -kirjasto palveli siis monella tasolla: lapsia, vanhempia ja päiväkodin henkilöstöä. Kun lapset odottivat kirjastoa ja kirjaston tuttua aikuista saapuvaksi päiväkotiin pop up -kirjaston muodossa, he myös saivat kiireiset vanhemmat astumaan kirjojen äärelle.

On kuitenkin hyvä muistaa, että mietimme usein kirjallisuusvalintoja lapsen näkökulmasta. Olisiko välillä mukava miettiä lastenkirjojen aiheita vanhempien näkökulmasta? Minkä lastenkirjan vanhempi voisi lukea omaksi ilokseen? Vanhempia voi pyytää tuomaan myös heidän lapsuuteensa lempisatuja ryhmään luettavaksi. Omissa lapsiryhmissäni ovat myös vanhemmat käyneet lukemassa omia lapsuuden ajan mielikirjojaan ja samalla kertoneet mielipuhistaan ja -leikeistään. Leikkikulttuuri muuttuu vuosien varrella ja lapsia kiinnostavat nämä tarinat. Näissä yhteisissä hetkissä, joissa on lukemisen lisäksi ollut muutakin toimintaa, on ollut käsin kosketeltava tunnelma.

Elina: Pop up -kirjastoiden kohdalla kannattaa muuten muistaa, että pyytää perheitä palauttamaan kirjat omaan lähikirjastoon. Sillä tavoin perheet tutustuvat myös kirjastossa käyntiin, jos se ei muuten ole tuttua.

Kirjastotyöntekijöiden ammattitaitoa kannattaa ehdottomasti hyödyntää myös siinä, mitä kirjauutuuksia on tulossa tai juuri tullut saataville. Sen tiedon saaminen koteihin, mutta myös meille lasten parissa työskenteleville on tärkeää. Uusien lastenkirjojen vinkkaus lapsille ja perheille tai erilaisin teemoin rakennetut kirjapaketit helpottavat perheitä, kun he etsivät sopivia kirjoja runsaan kirjamäärän keskellä. Myös Lastenkirjainstituutin ylläpitämä [lukemo.fi-sivusto](https://lukemo.fi) on oiva apu täsmäkirjojen valinnassa. Lukemosta kannattaa vinkata perheille, sieltä on helppo löytää eri teemojen mukaan omaa lasta kiinnostavia täsmäkirjoja. Sivustolla siis voidaan rajata hakua lapsen mielenkiinnon kohteiden mukaan. Jos lapsi osaa jo lukea, rajauskohteeksi voi valita myös lukutaidon tason.

Anu: Kannattaa muistaa myös kirjalahjojen merkitys. Samalla tavoin, kun käymme lasten kokonaisvaltaista olemista ja kehitystä läpi, niin voimme vinkata täsmäkirjoja perheelle, josta tiedän, ettei perheessä lueta paljon. Olen itse kirjan keinoin kertonut, että lapsesi osoittaa ryhmässä mielenkiintoa tällaisiin asioihin ja olen valinnut teille tällaisen sadun kotiin luettavaksi. Hauskaa iltaa, kun tästä lähdemme eteenpäin. Vanhempien reaktiot ovat olleet positiivisia, mutta luulen, että tällainen toiminta ei ole vielä rantautunut osaksi vasu- ja leops-keskusteluja.

Elina: Täsmäkirjavinkit ovat tarpeellisia ja tekevät lukuhetken lapselle heti alusta alkaen merkitykselliseksi. Toki vanhemmille kannattaa vinkata siitä, miten uuteen lastenkirjatarjontaan voi nykyään perehtyä kiinnostavasti ja innostavasti myös somessa ja internetissä: esimerkiksi lastenkirjahylly-blogi, erilaiset bookstagramtilit, kirjavlogit, kirjavinkkareiden laatimat listat, Facebookissa oleva *Lastenkirjallisuuden ystävät* -sivusto, pro lastenkirjallisuus -sivusto ja lukuisien eri hankkeiden sivustot sisältävät paljon tietoa uusimmasta lastenkirjallisuudesta. Näitä sivustoja voi vinkata perheille tai käyttää itse työkaluna kirjauutuuksiin tutustuessa.

Ja toki kannattaa muistaa, että lapselle voi valita täsmänä muitakin tekstejä kuin kirjoja. Toimiva esimerkki on lapsen nimellä varustettu kirjekuori, joiden sisältä löytyy lapselle täsmänä valittu runoleikki. Tekstistä tulee heti henkilökohtainen ja tärkeä. Kirjekuoret voivat saapua tuttuun tapaan runo- tai lorupussin mukaan ryhmään, mutta lisäksi nämä henkilökohtaiset runolahjat kannattaa toimittaa kotiin asti esimerkiksi kortin muodossa. Runo ja siihen liittyvät leikkiohjeet ovat nopea teksti arjen keskelle. Runoleikit kutsuvat myös vuorovaikutukseen, mikä on tärkeä osa perhelukemisen tukemista.

Anu: On hyvä, että nostit runoleikit tässä esiin. Runot ovat ehtymätön aarrearkku ja varhaiskasvatuksessa ehkä vähän liiankin rutiininomaiseksi runopussihetkeksi ennen ruokailua jäänyttä toimintaa.

Puhun vahvasti MSM-mallin puolesta, jolla viitataan siihen, kuinka lukuiltoa voi kasvat-
taa lisäämällä luettavan materiaalin määrää ryhmässä, etsimällä lapsille sopivaa kirjalli-
suutta ja lukemista sekä siihen, että lukemiseen liitetään lapsille mielekästä toimintaa.
TARU – eläytyvän lukemisen menetelmä pohjautuu MSM-malliin. Morrow on viitannut
omassa tutkimuksessaan, että päiväkotiryhmän kirjavarannossa tulisi olla 5–8 kirjaa per
lapsi. Se on aika iso määrä, kun olen seurannut tätä suhteessa siihen, minkä verran kir-
joja ryhmissä on. Samoin edustettuna tulisi olla eri kirjallisuuden lajit (juonelliset kuva-
kirjat, tietokirjat, kuvakirjat käsitteistä, perinteiset lastenkirjat, fantasiakirjat, hiljaiset
kirjat, isokokoiset toiminnalliset kirjat, vitsikirjat, runokirjat, sankaritarinat, keittokir-
jat...)

Kirjan pariin innostamisessa on tärkeää tarinaan liittyvä, lapselle merkityksellinen toiminta. Mitä pienempi lapsi, sitä kokonaisvaltaisemmin hän kokee asioita. Pelkkä puhe lukuharrastuksen arvokkuudesta ei riitä, vaan toiminta opettaa tehokkaammin kuin sanat, joten lukukokemukset ja niistä keskustelu lasten kanssa sekä sen mallintaminen, että minäkin aikuisena luen paljon, on merkityksellistä. Varhaiskasvattajana meidän tulisi herätellä keskustelua ryhmästä löytyvien kirjojen ympärillä.

Samalla kannattaa miettiä koko oppimis- ja toimintaympäristöä, että siellä on mukavia lukupesiä ja lukupaikkoja sekä toisaalta lukemisen markkinointia: erilaisia julisteita, kirjallisuuteen liittyviä satupehmoja ja ryhmän lukemisen näkyväksi tekemistä erilaisten lukumatojen tai lukupuiden kautta.

Elina: Tätä toimintaa kannattaa tehdä näkyväksi ja jopa mallintaa myös vanhemmille erilaisissa tapahtumissa tai vanhempainilloissa. Ajattelen samalla tavoin, että kaiken lukemiseen liittyvän näkyväksi tekeminen on merkityksellistä. Lukuhetken lisäksi runoleikkien, sadutuksen, erilaisten lukemiseen liittyvien toimintojen näkyväksi tekeminen on tärkeää. Etenkin niille perheille, joissa lukeminen ei ole tuttu tapa viettää aikaa, voi olla hyödyllistä nähdä erilaisia tapoja järjestää luku- tai runoleikkihetki.

Anu: Rinnalla-hankkeesta esimerkkinä voisin kertoa, kuinka joulujuhlan voi korvata toiminnallisella, ilmaisun eri muodot yhdistävällä joulunalusillalla. Tällaista vietettiin mm. Porin Pikkuviikarin päiväkodissa pienten, alle 3v. parissa viime jouluna. Vanhemmat istuivat piirissä lattialla lasten kanssa ja illan aikana tarjottiin ryhmässä tutut lorut, loru-leikit ja sylittelylaulut yhteisenä joulunavaushetkenä. Tekstit olivat lapsille tulleet tutuiksi syksyn aikana. Erona vanhempainiltaan tässä on tavoitettavuus: joulujuhlaan saapuvat yleensä kaikki perheet, hetki tavoittaa kaikki vanhemmat, myös ne, jotka tarvitsevat eniten hellää ohjausta ja mallinnustakin kirjojen, lorutteluhetkien äärelle.

Hankevuoden aikana ideoimme myös samaiseen ryhmään loruoksan, joka oli eteistilassa lorupuuna vanhempien saatavilla. Lorupuusta saattoi ottaa lapselle tutun loru-leikin ohjeineen kotiin "lainaan" ja palauttaa oksan takaisin puuhun seuraavana aamuna. Näitä loruja koottiin koteihin myös vihkoina ja toiminnasta jäi siten lapsille ikuisen muisto.

Elina: Aina toimintahetken ei tarvitse olla pitkä. Kannattaakin hyödyntää niitä hetkiä päivästä, kun tapaa perheitä joka tapauksessa. Eli esimerkiksi haku- ja tuontitilanteita. Yhteiset toiminnalliset aamukahvit voi järjestää siten, että mukana on muutama runoleikki tai vaikkapa lyhyt ohjattu sadutushetki.

Anu: Pieni on kaunista -ajatus on etenkin pienten ja taaperoiden pedagogiikan ydintä. Nuo haku- ja tulotilanteet ovat todella oivia ja luontevia mallinnushetkiä. Kannattaakin käyttää suunnittelu-aikaa siihen, että pohtii, miten tuoda oman ryhmän toimintaa näkyväksi näissä lyhyissä hetkissä.

Porissa toteutimme myös kirjastossa satupolun, joka oli avoin kaikille. Polku esitteli taide- ja kerrontalähtöisiä menetelmiä kirjastoympäristössä ja sai myönteistä palautetta vanhemmilta. Kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö kannattaisi muutoinkin nostaa uudelle tasolle ja hyödyntää kirjastoa ympäristönä enemmän myös vanhemmille päin.

Elina: Kaikki se, mitä teemme koteihin päin, on tärkeää. Se, että kodit näkevät, mitä ryhmässä on luettu ja mitä luettuun liittyen tehty.

Keskustellaan vielä hetki toimivista käytänteistä, mihin olemme perhelukemisen puolella törmänneet. Haluaisin nostaa esille kulttuurineuvola-toiminnan. Neuvola tavoittaa kaikki perheet, mikä on sen suuri etu myös lukemista tukevassa työssä. Kulttuurineuvola-toiminnassa kulttuuri ja myös kirjat, lukeminen ja sanataide tuodaan osaksi jokaista neuvolakäyntiä. Kulttuurineuvoloissa voidaan järjestää myös esimerkiksi lapsivanhempiryhmiä, joissa leikitään runoleikkejä tai tutustutaan elämykselliseen ja toiminnalliseen lukemiseen.

Esimerkki toimivasta neuvolayhteistyöstä on lastenkulttuurikeskus Verson suunnittelema LAKU-lähete. LAKU-lahetteen voi kunnasta riippuen antaa neuvola, varhaiskasvatus, koulu tai vaikka puheterapeutti. LAKU-lahetteen saanut perhe voi maksutta ilmoittaa lapsensa hänelle varattuun harrastukseen, esimerkiksi muskariin tai sanataide-ryhmään. Tukea kohdennetaan lapsille, jotka hyötyvät kulttuuritoiminnasta, mutta jäisivät ilman lähetettä toiminnan ulkopuolelle esimerkiksi taloudellisista syistä. LAKU-lahetteen saanut perhe ilmoittautuu harrastukseen aivan kuten muutkin perheet, eikä lähete tule ilmi missään kohti harrastuksen aikana. Se on ainoastaan hyvä, kohdennettu pääsylippu juuri kyseisen lapsen kehitystä tukevaan harrastukseen.

Anu: Tuo LAKU-lähete on juurikin sitä varhaista lukitukea vanhemmille. Haluaisin mainita tässä yhteydessä myös perhetarinat. Perhetarinan keinoin vanhemmat ja lapset voivat tuottaa yhdessä tiettyyn teemaan tarinan esim. lapsen oman nimen syntytarinan, tarinan perheen kesälomasta, perheen esineistä tai lapsen eri elämänvaiheista (vrt. kasvutarinat) Esimerkiksi Hyppy tarinaan -viikkosessa on mukava ohje perhetarinointiin.

Rinnalla-hankkeen vanhempainillassa vanhemmat kirjoittivat omalle lapselleen *minä*-runon. Runo syntyi lapsesta muutaman apukysymyksen keinoin nopeasti eli näin :

- Mitä hän tekee? (runoon muotoillaan esim. Hän juoksee pihalla tms.)
- Miltä hän näyttää? (Hän on kuin pieni viisas seikkailija.)
- Miltä hän kuulostaa? (Hän kuulostaa innostuneelta.)
- Miltä hän tuntuu? (Hän tuntuu sydämessä.)
- Mikä hänen merkityksensä on? (Hän on tärkeä.)
- Mikä hänen nimensä on? (Hänen nimensä on X.)

Näistä runoista tuli lapsille aarteita, joiden äärelle palattiin pitkin vuotta. Olen kuullut myös muunnoksesta, jossa jokainen lapsiryhmän lapsi tuottaa kirjan itsestään. Kirjan, jonne piirtää ja kirjoittaa itsestään tärkeitä asioita läpi vuoden aikuisen ohjaamana.

Elina: Perhetarinat saattaa olla käsitteenä uusi, mutta kenties suvun tarinat kuulostavat tutulta. Erilaiset suvun tarinoita kokoavat haastattelut, joissa tarkastellaan vaikkapa iso-vanhempien lapsuutta tai jonkin kotoa löytyvän esineen tarinaa, ovat mainio tapa rikastaa perheiden vuorovaikutusta ja keskustelukulttuuria. Samoin perheitä kannattaa kannustaa erilaisiin tarinainprovisointeihin. Tarinankerronnan taito alkaa kehittyä arjen tarinoista, pikkuhiljaa arjen tositarinoihin voi lisätä mielikuvituksellisia elementtejä. Ensimmäinen askel tarinainprovisointiin voikin olla arjen tarinan laajentaminen: esimerkiksi jo kysymys ”minkä eläimen leikisti näit kotipihassa” voi aloittaa yhteisen tarinan. Ylipäättään kaikki kertomaan innostavat pelit ja leikit ovat mainio tapa tukea kerronnan taitoja ja samalla jakaa perheen tai suvun tarinoita. Näistä kerrontaan innostavista kysymyksistä tai peleistä kannattaa vinkata vanhemmille.

Anu: Leikillisuus on tärkeää ja motivoi. Yksi vasua tukeva menetelmä on oppimisentarina (joita toteutimme Rinnalla-hankkeessa). Oppimisentarina on kertomuksen muotoon kirjoitettu kuvaus lapsen toiminnasta, yksittäisestä merkityksellisestä ”vau-hetkestä”. Kuvausta voi täydentää kuvin tai vaikkapa videotallentein. Oppimisentarina on pieni rakkauden teko lapselle, osaamisen ja kehittyvien taitojen näkyväksi tekemistä varhaiskasvatuksessa. Tarina luetaan aina lapselle ja hän voi tuottaa tarinaan omia ajatuksiaan kuvatausta hetkestä. Vanhempi tai vanhemmat liittyvät tarinaan oman ajatuksensa luettuaan lapsen kanssa varhaiskasvatuksen henkilöstön ylös kirjaaman tarinan. Nämä tarinat olivat lapsille sekä vanhemmille tärkeitä ja koskettavia, vanhempia toimijuuteen ja yhteistyöhön kutsuvia, pedagogisen dokumentoinnin välineitä. Oppimisentarinan voi kirjoittaa muutamalla sanalla arjessa kuvaten tiettyä hetkeä tai tilannetta, jossa lapsi loistaa kasvattajan silmin. Näissä voi kuvata esim. lukuhetken iloa ja

keskittymistä, kuuntelemisen ja kaverista huolehtimisen taitoa siten, että lukuhetki osoittaa vanhemmallekin voimansa orastavien taitojen näkökulmasta.

Elina: Oppimisentarinat kuulostavat innostavalta ja merkittävältä tekstilajilta. Ylipääntään kannustan pohtimaan sitä, minkä verran ja millaisia tekstejä varhaiskasvatuksen ja kodin välillä kulkee. Kulkeeko ainoastaan viikko- tai kuukausikirje ja yleiset tiedotteet. Vai kulkeeko lasten mukana myös muunlaisia perheen lämpimiin yhteisiin luku- ja leikkihetkiin kannustavia tekstejä? Kulkeeko tieto siitä, mitä ryhmässä parhaillaan luetaan ja miten millaista toimintaa luettuun liitetään. Erilaiset tarinavihot, tarinapehmolelut, tarinareput, haastattelumonisteet, runoleikkikortit, lauluvideot, kuvaterveiset tavallisen arjen keskellä syntyneestä oivalluksesta tai leikin lomassa syntyneestä tarinasta ovat mitä mainioin tapa tehdä näkyväksi ja dokumentoida lapsen varhaiskasvatusaikaa. Myös tietoa siitä, mitä ryhmässä on luettu, on tärkeää välittää koteihin.

Itse olen paljon saduttanut ja toisaalta myös ilman saduttamista kirjannut ylös lasten leikkejä ja leikin aikana tapahtuvaa tarinankerrontaa. Näitä tarinoita on dokumentoitu tarinavihkoihin tai sähköisiin portfolioihin yhdessä ennalta suunnitelluilla tarinahetkillä syntyneiden tekstien kanssa. Jo pienten lasten kanssa voi lähteä keräämään kielellisiä oivalluksia. Lapsethan käyttävät kieltä luovasti, suksista tulee hiihtimet ja haarukka saa nimekseen piikikäs. Näitä oivalluksia kannattaa kirjata muistiin. Ne tuottavat iloa! Perheitä kannattaa myös hoksauttaa, että kerätkää näitä sanontoja ja lasten tarinoita muistiin myös kotona.

Anu: Nuo lasten omat tekstit ovat valloittavia dokumentoinnin kohteita. Eteistilassahan voisi olla paikka viikon oivalluksille lasten suulla kerrottuna. Eräässä esiopetusryhmässä keräsimme vuosien ajan lasten kanssa loruttelut (ruokaloruineen ja lauluineen) lorupussiin, jonka lapset olivat itse ommelleet. Runopussi lähti vuoden lopuksi kotiin, ns. kevätjuhlakukkana. Yhteistyössä erään kotitalousopettajan kanssa nämä lorupussin ruokalorut jatkoivat elämäänsä vielä yläkoulun puolellakin. Samoin tehtiin yhteistyötä yläkoululaisten vierailuilla päiväkodissa. Herkkiä kohtaamishetkiä leikkien ja lukukokemusten äärellä.

Myös Rinnalla-hankeessa järjestettiin yläkoululaisten lukuhetkiaamuja sekä -iltapäiviä hankepäiväkotiryhmiin. Yläkouluikäiset lukivat heille merkityksellisiä tarinoita ja

tekstejä. Näistä kokemukset olivat äärimmäisen positiivisia. Iltapäivät olivat poikkeuksellisen rauhallisia ja seesteisiä. Lapset sitoutuivat kuuntelemaan yläkoululaisten satuiluja. Toimintaa toteutettiin pienryhmissä, yläkoululaiset toivat omia lempisatujaan tullaan. Kirjoja luettiin, niistä keskusteltiin ja työstettiin myös kuvalliseen muotoon. Työskentely motivoi myös yläkoululaisia ja nämä lukuretket olivat myös heidän joukkoonsa odotettuja.

Elina: Lukeminen onkin seikka, jonka soisi yhdistävän eri ikäisiä. Monella paikkakunnalla varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa vierailee lukumummoja ja -vaareja. Lukemisen lämpö ja erilaiset elämäntarinat tulevat heidän vierailujensa myötä esille. Lukumummojen ja -vaarien toimintaan voi tutustua myös netissä lukulähetysten eli lukuvideoiden muodossa. Lukuvideoilla mummot- ja vaarit, kirjastojen työntekijät, kirjailijat ja kuvittajat tai vaikkapa ammattiuurheilijat lukevat kiinnostavia uusia lastenkirjoja ääneen. Lukuvideoita ovat kuvanneet myös muut, kuten ammattiuurheilijat Tartu tarinaan - tai Lukko lukee -hankkeen myötä. Aina lukeminen kodeissa ei tarvitse fyysistä kirjaa, vaan pelkästään toimivan netin ja hetken aikaa. Samalla netissä seikkaillessa voi tutustua erilaisiin lukuhaasteisiin ja lukubingoihin, joita on kattavasti listattu esimerkiksi Lastenkirjainstituutin Lukemo.fi-sivustolle. Haasteet ja bingot voivat tarjota perheille yhteisiä innostavia tavoitteita ja tapoja lukea ja kenties monipuolistaa lukuharrastusta.

Anu: On olemassa ns. tehostetun lukemisen keinoja ryhmätyöskentelyyn. Sellainen on esimerkiksi Seitsemän minuuttia sadulle -menetelmä, joka on valmis kokonaisuus ja pitää sisällään vanhempiin päin siltaamisen. Samoin Jänistarinat, johon jo aiemmin viittasin, on helposti arkeen liitettävä kokonaisuus, jossa jänispostia kulkeutuu myös koteihin päin.

Lahden kirjastossa olen nähnyt tarinakasseja, joka on myös yksi lukemista kotona aktiivoina tapa. Ajatuksena on kassiin kerätä kirja tai tiettyyn teemaan useampi kirja ja sen ympärille lukuhetkeä rikastava oheismateriaali. Tarinakassin tavoitteena on auttaa vanhempia kysymään ja keskustelemaan yhdessä luetusta, kassiin voi liittää satuun liittyvää rekvisiittaa ja pieniä väritys- tai pohdintatehtäviä sekä vinkkejä kirjan käsittelyn tueksi.

Vasun mukaiseen jatkuvaan, oman työn arviointiin kuuluu olennaisesti myös kriittinen kirjallisuuden tarkastelu, eli se, millaista kirjallisuutta ryhmässä on tarjolla. Esimerkiksi löytyykö ryhmässä saatavilla olevasta kirjallisuudesta eläytymisen mahdollisuuksia monikielisille lapsille tai yksinhuoltajaperheille? Entä jääkö joku lapsista kirjojen tarjoaman maailman ulkopuolelle, kirjat eivät kosketa hänen kokemusmaailmaansa tai mielenkiinnon kohteita? Miten eri kirjallisuuden genret ovat edustettuina lasten kirjahyllyssä? Onko kirjallisuutta riittävästi tarjolla ja päivitetäänkö valikoimaa riittävän usein, lasten kiinnostuksen kohteet huomioiden. On hyvä muistaa, että kirjallisuutta ryhmään valitessa tulee kiinnittää huomiota myös kielivalintoihin, kuvituksiin ja tietysti itse tarinoihin.

Elina: Kiitos Anu. Tästä aiheesta riittäisi puhuttavaa monen podcast-jakson verran. On ollut ilo tehdä näitä kanssasi.

Tekijät:

Lamminen, A. & Mäkinen, E. (2021). *Näkökulmia ja vinkkejä perhelukemisen tukemiseen*. LUKILOKI-hanke 2018–2022. Jyväskylän yliopisto.

Lähteitä ja lisälukemistoa:

Aerila, J.-A., & Kauppinen, M. (2021). Kirjasta kaveri. Sytykkeitä lukijaksi kasvamiseen. PS-kustannus.

Aerila, J.-A., Hernelahti, S., Hiltunen, L. & Luukkonen, L. (2020). Hyppy tarinoihin – Lukeminen on voimaa! Turun kaupunki.

Heikkilä-Halttunen, P. (2018). Lue lapselle. Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Otava.

Mattinen, A., Kajamies, A., Räsänen, P., Hannula-Sormunen, M. & Lehtinen, E. (2014). Jänistarinat. Ymmärtävän kuuntelemisen ohjelma. Niilo Mäki Instituutti.

Möller-Salmela, A. (2020). Perheessä lukeminen. Hangon kaupungikirjasto.

Neitola, M., Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. (2020). Rinnalla. Taide, kerronta ja sosioemotionaalinen oppiminen varhaiskasvatuksessa. Rinnalla-hanke ja Opetushallitus 2018–2020. Rinnalla - Taide, kerronta ja sosiaalisemotionaalinen oppiminen varhaiskasvatuksessa.

Orvasto, R.-L. & Levola, K. (2010). Seitsemän minuuttia sadulle. Tammi.

Repo, L. ym. (2019). Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

www.luelapselle.fi

www.lukemo.fi

www.lukukeskus.fi

www.prolastenkirjallisuus.fi/

www.versoverkko.fi/laku-lahete/